

Nå får general Carl Gustav Fleischer sin biografi. Et forsøk på å gi ham en rettfærdig plass i historien, sier biografen generalmajor Torkel Hovland, som ble møtt med trusler under arbeidet med boken. Tidligere BT-redaktør Gunnar Helge Carlsen skriver her om Fleischers tragedie.

General Fleischers mappe – igjen

■ kronikk

GUNNAR HELGE
CARLSEN

VI HAR VENDET i 50 år på biografien om general Carl Gustav Fleischer. Generalmajor Torkel Hovland har nå skrevet boken som kommer ut i høst. Han sier at den er «et forsøk på å gi Fleischer hans rettmessige plass i historien». Alt tyder på at det er en bok med sprengkraft! For Fleischersaken har tidligere vært «dysset ned» av det politiske og militære establishment. Et dolkestot. Carl Gustav Fleischer påførte Hitlers seiersvante tropper deres første nederlag, ved Narvik våren 1940, men han fikk en tragisk død i Canada i 1942. Han skjøt seg med sin armépistol – gjennom hjerte. Da hans urne ble overført til England, hørte vi gjennom den lille Folkemottakeren Nordahl Griegs stemme fra London:

*Hans aske er ennå hjemløs.
Hit er den brakt over hav.
Det kan bli lenge å vente,
før han finner en grav.
Men de som går først til angrep
langsmed en nordnorsk led
og kjemper blandt Narviks sneffjel
fører hans hjerte med.*

GENERAL FLEISCHER FIKK sitt gravsted på Vår Frelsers gravlund høsten 1945. Regjeringen møtte ikke til gravferden. Statsminister Einar Gerhardsen og forsvarsmminister Jens Chr. Hauge møtte heller ikke da Fleischer fikk sitt minnesmerke i Harstad i 1950, men da stod kong Haakon frem og foretok avdukingen og holdt en ærlig tale. I 1947 kom boken «General Fleischers etterlatte papirer». Den ble anmeldt av stortingspresident Carl Joachim Hambro. Det var første gang det ble reist åpen kritikk mot London-regjeringens behandling av Fleischer. Han øser indignasjon og forbitrelse over den urett som førte til Fleischers fall.

Kort fortalt: General Otto Ruge skriver i sine krigs dagbøker (offentliggjort i 1989) at da Nygaardsvold-regjeringen skulle forlate Tromsø etter nederlaget i 1940, ønsket den at han skulle bli med til England. Otto Ruge vegret seg «fordi jeg allerede en gang hadde forlatt mine slagne tropper, da de måtte kapitulere i sør. Skulle jeg gjenta dette i Nord-Norge også, ville jeg mistet mitt

STRIDBAR HERRE: General Carl Gustav Fleischer var så krigersk at det var et problem for London-regjeringen ...

FOTO FRA BOKEN «KRIGEN I NORGE 1940»

ansikt ... Jeg ville komme til England som en slagen general, og det ville være lett å gi meg karakter av en flyktende general.»

RUGE FORESLO at general Fleischer fulgte regjeringen: «Han var i øyeblikket den eneste general i Europa som hadde kjempet seierrikt mot de tyske tropper». (I Ruges dagbøker omtales for øvrig Fleischer som en vanskelig person). På britisk jord ble Fleischer sjef for Hærens overkommando og bygd opp den norske brigade i Skottland.

Generalmajor Torkel Hovland forteller at han helhjertet støttet de britiske kommandoangrepene på norskekysten, angrep som London-regjeringen helt frem til 1944 var imot: «Ja, så krigersk var Fleischer at han selv gjerne ville være med på raidene». Ja, så krigersk var Fleischer, at Johan Nygaardsvold fryktet ham som en militær aktivist og bare nevner ham i en bisetning i sine optegnelser fra London-tiden (utgitt i 1989).

Statsministeren gav en ordre til generalen i forbindelse med Svalbard-ekspedisjonen i 1942: «Det må ikke foretas ødeleggelse av noen art!» Generalen var også en brysom person (dvs. politisk upassende) for statsrådene Trygve Lie og Oscar Torp som nå intrigerte for å erobre de viktigste stillingene i regjeringen (utenriksminister og forsvarsminner). Og han var for autoritær for noen av London-offiserene, bl.a. stabssjefen i overkomman-

doen, oberst Bjørn Christopher-sen.

DA DET I 1942 ble bestemt at det skulle opprettes en stilling som forsvarssjef, ble Carl Gustav Fleischer forbigått og regjeringen valgte en perifer major, militærattaché i Stockholm Wilhelm von Tangen Hansteen. Han egnet seg for en politisk utnevning. I Forsvaret er han den eneste major som over natten er forfremmet til general.

Den tilsidesatte Fleischer ble først forvist til sjef for de norske styrker i Canada, og dernest «degradert» til militærattaché i Washington (en stilling for majorer).

Stortingsmann fra Hordaland, formann for forsvarskomiteen og forsvarsmminister Per Hysing-Dahl utga i 1990 selvbiografien «Vingeslag». Her skriver han om sin erindring som 22 år gammel flykadett i Little Norway, da han i 1942 ble inspirert av general Fleischer: «Vi skjønte jengenting, da det ble opplyst at Fleischer var utnevnt til sjef for de norske styrker i Canada, en styrke på 700 mann i Flyvåpenets treningsleir og en håndfull gaster på en stasjon i Nova Scotia. Denne utnevning skjuler en av krigstidens meningsløse forbigåelser, og en av de mange London-intrigene. En skjenselsgjerning».

DET VAR NOK IKKE BARE tilsidesettelsen som drev general Fleischer til selvmord, men mer det at han helt meningsløst ble frarøvet

aktiv krigsinnsats. Som formann i Forsvarskomiteen bestemte Hysing-Dahl seg for at «general Fleischer skal ha den plass i Norges historie som han ved sin gjerning som overstkommanderende i Nord-Norge og sjef for 6. divisjon under forsvarskampene har gjort seg fortjent til».

Per Hysing-Dahl støtte på store vanskeligheter i sitt strev for å reise general Fleischers minne: «Ved gjennomgåelse av det materielle som Riksarkivet oppbevarer om London-regjeringens arbeid, fant jeg at den mappen som inneholder Forsvarsdepartementets endelige behandling av Fleischersaken, mangler! Riksarkivets tilsatte har ingen opplysninger om hvor arkivmappen finnes. Arkivet har en mikrofilm om saken, men filmen er av så dårlig kvalitet at den praktisk talt er uleseelig. Jeg finner dette forhold meget bemerkelsesverdig.»

Til dette ble det bemerket i Bergens Tidende: «Ja, det er fortsatt bemerkelsesverdig – inntil det oppsiktsvekkende». Og i Aftenposten kunne vi lese at det «bemerkesverdige vil fortsette med å være – bemerkelsesverdig, inntil det skjules helt av glemselens slør. For ikke engang Einar Gerhardsens mektige forsvarsmminister, Jens Chr. Huges anerkjente hukommelse kan bringes til funksjon.»

MED JEVNE MELLOMROM er Fleischersaken behandlet i norsk presse. Nå får vi kanskje et innslag på tv-kanalene?

For generalmajor Torkel Hovland forteller til Aftenposten, at da hans planer om en Fleischer-biografi ble kjent for tre år siden, ble han kontaktet av noen personer som satt med dokumenter vedrørende general Fleischer og London-regjeringen: «Personene mente det ikke ville være særlig lurt at jeg gikk for nøye inn på dette temaet. Det ville i så fall kunne slå tilbake på meg selv. Jeg oppfattet det som en klar trussel... Jeg ønsker ikke å oppgi navn eller angi det miljø de tilhører». Hovland har ikke fått se dokumentene!

Vi blir visst aldri ferdig med krigshistorien? Det har lenge vært tid for nyttige nytolkninger og omvurderinger. Generalmajor Hovlands Fleischer-biografi derimot tyder på at vi nå får – en nyhet! Bl.a. fordi de fleste i dagens generasjoner vil spørre: General Fleischer? Hvem er det?

General Fleischer blir et spennende bekjentskap.